

॥पञ्चमः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः॥

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो तु इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने
ब्रह्म्यामुत ते नमः। या तु इषुः शिवतमा शिवं ब्रह्मवं ते धनुः।
शिवा शरव्या या तवं तया नो रुद्र मृडय। या ते रुद्र शिवा
तनूरधोरापापकाशिनी। तया नस्तुनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभि
चांकशीहि। यामिषुँ गिरिशन्तु हस्ते (१)

बिभृष्यस्तवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः पुरुषं
जगत्। शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छां वदामसि। यथा नः
सर्वमिञ्जगदयक्षमः सुमना असत्। अध्यवोचदधिकृता प्रथमो दैव्यो
भिषक्। अहीङ्कृश्च सर्वाङ्गम्भयन्त्सर्वांश्च यातुधान्यः। असौ यस्ताम्नो
अरुण उत ब्रह्मुः सुमङ्गलः। ये चेमाः रुद्रा अभितो दिक्षु (२)

श्रिताः संहस्रशोऽवैषा ए हेड ईमहे। असौ योऽवसर्पति
नीलंग्रीवो विलोहितः। उतैन गोपा अदृशनदृशनुदहार्यः। उतैन
विश्वा भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः। नमो अस्तु नीलंग्रीवाय
सहस्राक्षाय मीढुषैः। अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः।
प्र मुश्च धन्वनस्त्वमुभयोरालियोज्याम्। याश्च ते हस्तु इषवः (३)

परा ता भंगवो वप। अवतत्य धनुस्त्वः सहस्राक्षु शतेषुधे।

निशीर्यं शल्यानां मुखां शिवो नः सुमना भव। विज्यं धनुः कपर्दिनो
विशल्यो बाणवाऽ उत। अनैशन्नस्येषंव आभुरस्य निषुङ्गथिः। या ते
हेतिर्माद्विष्टम् हस्ते बभूव ते धनुः। तयास्मान् विश्वतस्त्वमयक्षमया
परि भुज। नमस्ते अस्त्वायुधायानांतताय धृष्णवै। उभाभ्यांमुत
ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने। परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणकु
विश्वतः। अथेऽय इषुधिस्तवारे अस्मन्नि धैहि तम्॥ (४)

हस्ते दिक्षिष्ठेषंव उभाभ्यां द्वाविशतिश्च॥ ४॥ [१]

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्यै दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो
हरिकेशेभ्यः पशूनां पतये नमो नमः सम्पिञ्चराय त्विषीमते
पथीनां पतये नमो नमो बभुशाय विव्याधिनेऽन्नानां पतये नमो
नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये नमो नमो भवस्य हेत्यै
जगतां पतये नमो नमो रुद्रायांतताविने क्षेत्राणां पतये नमो नमः
सूतायाहन्त्याय वनानां पतये नमो नमो (५)

रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय
कक्षाणां पतये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमो
नमः उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते पत्तीनां पतये नमो नमः कृथमवीताय
धावते सत्वनां पतये नमः॥ (६)

वनानां पतये नमो नम् एकान्नत्रिशत्ता॥ २॥ [२]

नमः सहमानाय निव्याधिनं आव्याधिनीनां पतये नमो नमः

ककुभायं निषुङ्गिणे^१ स्तेनानां पतये नमो नमो निषुङ्गिणं इषुधिमते
तस्कराणां पतये नमो नमो वश्वते परिवश्वते स्तायूनां पतये नमो
नमो निचेरवै परिचरायारण्यानां पतये नमो नमः सृकाविभ्यो
जिघाऽसन्द्यो मुष्णातां पतये नमो नमोऽसिमन्द्यो नक्तं चरन्द्यः
प्रकृत्तानां पतये नमो नमः उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुश्वानां पतये
नमो नमः (७)

इषुमन्द्यो धन्वाविभ्यश्व वो नमो नमः आतन्वानेभ्यः
प्रतिदधानेभ्यश्व वो नमो नमः आयच्छन्द्यो विसृजन्द्यश्व वो नमो
नमोऽस्यन्द्यो विष्णन्द्यश्व वो नमो नमः आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्व
वो नमो नमः स्वपन्द्यो जाग्रन्द्यश्व वो नमो नमस्तिष्ठन्द्यो
धावन्द्यश्व वो नमो नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्व वो नमो नमो
अश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्व वो नमः॥ (८)

कुलुश्वानां पतये नमो नमोऽश्वपतिभ्यस्तीणि च॥२॥

[३]

नमः आव्याधिनीभ्यो विविष्णन्तीभ्यश्व वो नमो नमः
उग्णाभ्यस्तृऽहृतीभ्यश्व वो नमो नमो गृथ्सेभ्यो गृथ्सपतिभ्यश्व
वो नमो नमो ब्रातैभ्यो ब्रातपतिभ्यश्व वो नमो नमो गणेभ्यो
गृणपतिभ्यश्व वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्व वो नमो
नमो मुहन्द्यः क्षुलुकेभ्यश्व वो नमो नमो रुथिभ्योऽरथेभ्यश्व वो
नमो नमो रथेभ्यो (९)

रथपतिभ्यश्व वो नमो नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्व वो नमो नमः

क्षुत्तम्यः सङ्गहीतृभ्यश्च वो नमो नमस्तक्षम्यो रथकारेभ्यश्च वो नमो
नमः कुलालेभ्यः कुमरिभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेभ्यो निषादेभ्यश्च
वो नमो नमं इषुकृद्यो धन्वकृद्यश्च वो नमो नमो मृगयुभ्यः
श्वनिभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च वो नमः॥ (१०)

रथेभ्यः श्वपतिभ्यश्च द्वे चं॥२॥ [४]

नमो भवाय च रुद्राय च नमः शर्वाय च पशुपतये च नमो
नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च नमः कपर्दिनै च व्युत्सकेशाय च
नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरिशाय च शिपिविष्टाय
च नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च नमो हस्त्वाय च वामनाय च नमो
बृहते च वर्षीयसे च नमो वृद्धाय च संवृध्वने च (११)

नमो अग्नियाय च प्रथमाय च नमं आशवे चाजिराय च
नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नमं ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः
स्रोतस्याय च द्वीप्याय च॥ (१२)

सं वृध्वने च पञ्चविंशतिश्च॥२॥ [५]

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च
नमो मध्यमाय चापगल्भाय च नमो जघन्याय च बुधियाय च
नमः सोभ्याय च प्रतिसर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च
नमं उर्वर्याय च खल्याय च नमः क्षोक्याय चावसन्याय च नमो
वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च (१३)

नमं आशुरेणाय चाशुरथाय च नमः शूराय चावभिन्दते च
नमो वर्मिणे च वर्णितिने च नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः
श्रुताय च श्रुतसेनाय च॥ (१४)

प्रतिश्रुताय च पञ्चविंशतिश्च॥ २॥ [६]

नमो दुन्दुभ्याय चाहनन्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशाय च नमो
दूताय च प्रहिताय च नमो निषङ्गिणे चेषुधिमते च नमस्तीक्षणेष्वे
चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च नमः सुत्याय च
पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय
च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च (१५)

नमः कूप्याय चावट्याय च नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च नमो
मेघ्याय च विद्युत्याय च नम ईध्रियाय चातप्याय च नमो वात्याय
च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च॥ (१६)

वैशन्ताय च त्रिंशच्च॥ २॥ [७]

नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः
शङ्खाय च पशुपतये च नम उग्राय च भीमाय च नमो अग्रेवधाय
च दूरेवधाय च नमो हृत्रे च हनीयसे च नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो
नमस्ताराय नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्खराय च मयस्कराय
च नमः शिवाय च शिवतराय च (१७)

नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः पार्याय चावर्याय च नमः

प्रतरंणाय चेत्तरंणाय च नमं आतार्याय चालाद्याय च नमः शष्प्याय
च फेन्याय च नमः सिकुत्याय च प्रवाह्याय च॥ (१८)

शिवतराय च त्रिंशच्च॥२॥ [८]

नमं इरिण्याय च प्रपृथ्याय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय
च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च
नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्टाय च नमो
हदय्याय च निवेष्याय च नमः पासव्याय च रजस्याय च नमः
शुष्क्याय च हरित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च (१९)

नमं ऊर्ब्याय च सूर्याय च नमः पर्णाय च पर्णशद्याय च
नमोऽपगुरमाणाय चाभिघृते च नमं आकिखदते च प्रकिखदते च
नमो वः किरिकेभ्यो देवानाऽहृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो
विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिरहृतेभ्यो नमं आमीवत्केभ्यः॥ (२०)

उलप्याय च त्रयस्त्रिंशच्च॥३॥ [९]

द्रापे अन्धस्स्पते दरिंद्रनीललोहिता। एुषां पुरुषाणामेषां पंशुनां
मा भेर्मरो मो एुषां किं चनाऽऽमंत्। या तै रुद्र शिवा तनूः
शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्य भेषजी तयां नो मृडं जीवसैः।
इमाऽरुद्राय तवसै कपर्दिने क्षयद्वीराय प्रभरामहे मुतिम्। यथा
नुः शमसद्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामै अस्मि- (२१)

ननातुरम्। मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि क्षयद्वीराय नमसा

विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायुजे पिता तदेश्याम् तवं रुद्रं प्रणीतौ। मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा नु उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तुनुवौ (२२)

रुद्र रीरिषः। मा नस्तोके तनये मा नु आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वंधीरहविष्मन्तो नमंसा विधेम ते। आरात्ते गोप्त्र उत पूरुषप्त्रे क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे ते अस्तु। रक्षा च नो अधि च देव ब्रूह्यधा च नुः शर्म यच्छ द्विबरहाः। स्तुहि (२३)

श्रुतं गर्तुसदुं युवानं मृगं न भीममुपहुलुमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यं ते अस्मन्त्रि वंपन्तु सेनाः। परि णो रुद्रस्य हेतिर्वृणकु परि त्वेषस्य दुर्मतिरधायोः। अवं स्थिरा मुघवंद्यस्तनुष्व मीढ़स्तोकाय तनयाय मृडय। मीढुष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमना भव। परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृतिं वसानु आ चरं पिनाकं (२४)

बिभ्रदा गंहि। विकिरिद् विलौहित् नमस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सुहस्रं हेतयोऽन्यमस्मन्त्रि वंपन्तु ताः। सुहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि॥ (२५)

अस्मिंस्तुवः स्तुहि पिनाकमेकान्नत्रिःशाच्॥५॥ [१०]

सुहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषाँ

सहस्रयोजने ऽव धन्वानि तन्मसि। अस्मिन्मंहत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा
अधिं। नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः क्षेमाचराः। नीलंग्रीवा:
शितिकण्ठाः दिवः रुद्रा उपश्रिताः। ये वृक्षेषु सुस्पिञ्जरा नीलंग्रीवा
विलोहिताः। ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः। ये
अन्नेषु विविष्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान्। ये पथां पथिरक्षय
ऐलबृदा यव्युधः। ये तीर्थानि (२६)

प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः। य पुतावन्तश्च भूयाः सश्च
दिशो रुद्रा वितस्थिरे। तेषाः सहस्रयोजने ऽव धन्वानि
तन्मसि। नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि
येषामन्नं वातो वरुषमिष्वस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशा दक्षिणा दशा
प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो
यश्च नो द्वैष्टि तं वो जम्भे दधामि॥ (२७)

तीर्थानि यश्च पद्म॥२॥ [११]

नमस्ते रुद्र नमो हिरण्यबाहवे नमः सहमानाय नम आव्याधिर्नाये नमो भुवाय नमो ज्येष्ठाय
नमो दुन्दुभ्याय नमः सोमाय नम इग्नियाय द्रावे सुहस्राण्येकादश॥११॥
नमस्ते रुद्र नमो भुवाय द्रावे सुसविश्शतिः॥२७॥
नमस्ते रुद्र तं वो जम्भे दधामि॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः
समाप्तः॥४-५॥

---

 generated on **February 27, 2026**

Downloaded from

 <http://stotrasamhita.github.io> | StotraSamhita | Credits